OBS-programmet

Et nytt forskningsbasert tilbud for sykmeldte

Randi Wågø Aas, PhD · Professor i arbeidshelse, OsloMet og Universitetet i Stavanger

Handout fra foredrag på Arbeid og helse i Innlandet, Terningen Arena, Elverum, 17. november 2026

Now What? Project

OBS-programmet

Et nytt forskningsbasert tilbud for sykmeldte

Randi Wågø Aas, PhD
Professor i arbeidshelse
Leder, forskningsgruppen JUSTIN School & Work, OsloMet
Medlem i Nasjonalt fagråd for arbeid og helse

Arbeid og helse i Innlandet · Terningen Arena, Elverum · 17. november 2026

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY STORBYUNIVERSITETET

Universitetet i Stavanger

[1]Institutt for rehabiliteringsvitenskap og helseteknologi, Fakultet for helsevitenskap, OsloMet – storbyuniversitetet. [2]Avdeling for folkehelse, Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

---

2011

PhD,
Karolinska Institutet

Arbeidsplassen som arena for forebygging og tilbakeføring av sykmeldte **er ikke godt nok forstått og utredet.**

Aktørene rundt den sykmeldte **forstår den sykmeldtes situasjon ulikt.**

Aas RW · OBS-programmet 2

Hva er det egentlig som hindrer retur til arbeid? Er det…

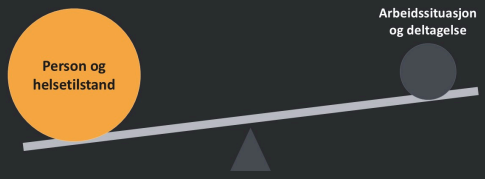
Sykdommen? | Symptomene? | Funksjonsnivået? | Arbeidsevnen?

Eller en X-faktor?

Aas RW · OBS-programmet 3

Tilbudet til sykmeldte hadde en slagside

Helsetilstanden ble utredet om og om igjen. Deltagelsesproblemet og arbeidssituasjonen ble overlatt til leder alene, ofte!

Aas RW · OBS-programmet 4

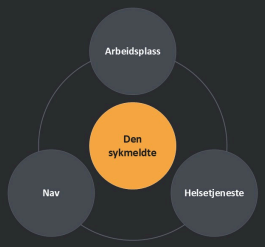
Sekslandsstudien: Kompetente arbeidsplasstiltak forklarte store forskjeller i retur til arbeid for sykmeldte mellom land!

Tilrettelegging av miljøet | Tilrettelegging av oppgavene | Tilrettelegging av arbeidstiden

Anema et al. (2009)

Aas RW · OBS-programmet 5

Sykefravær må forstås unikt, på individnivå
… men uten at det bare handler om individet

Aas RW · OBS-programmet 6

En X-faktor?

Hva nå?[2]

Et spørsmål til...
..tjenestene
..den sykmeldte

Langt sykefravær gir ofte bivirkninger. En sykeidentitet utvikles.

Hultin, H., Lindholm, C., & Möller, J. (2012). Is there an association between long-term sick leave and disability pension and unemployment beyond the effect of health status? – A cohort study. PLoS ONE, 7(4), e35614. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0035614

Hultin, H., Lindholm, C., Malfert, M., & Möller, J. (2012). Short-term sick leave and future risk of sickness absence and unemployment – the impact of health status. BMC Public Health, 12, 861. https://doi.org/10.1186/1471-2458-12-861

Gustafsson, K., & Marklund, S. (2011). Consequences of sickness presence and sickness absence on health and work ability: A Swedish prospective cohort study. International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health, 24(2), 153–165. https://doi.org/10.2478/s13382-011-0013-3

NOW WHAT-1

Forstå

Kunnskap om tjenestene til langtidssykmeldte, fra praksis & forskning

NOW WHAT-2

Teste løsninger

OBS-programmet, OBS-Q, instrumenter, utdanning og arbeidsplassfokus

≈ 400	86	181	30	20+ år
intervjuer med langtidssykmeldte	eksperter deltok i tjenesteinnovasjon	unike instrumenter brukt overfor sykmeldte	klinikker validerer OBS-Q og OBS-profil-verktøyet	med forskning på oppfølging av sykmeldte

OBS-programmet står støtt på et bredt forskningsgrunnlag

Vi fant 13 gap* i tjenestene til sykmeldte

1. tema Intervensjonenes leveranse	2. tema Intervensjonenes fokus og språk	3. tema Intervensjonenes bærekraft	4. tema Intervensjonenes komponenter
Ikke alle grupper har samme tilgang til RTW-tjenester	Mangel på et felles språk mellom personell	Vanskelig å implementere selv evidensbaserte intervensjoner	Manglende biopsykososiale intervensjoner
Mangel på koordinering mellom tiltaksarenaene	Mest vektlegging av helsesymptomer i dialogen	Mangel på bevissthet om behovet for differensiert kompetanse	Kompetent arbeidsplassvurdering ble sjelden levert
Mangel på bruk av digitale e-helseintervensjoner	Sjelden bevissthet om RTW-barrierer utover helsetilstanden	Sjelden bruk av manualer og fidelity-evalueringer	Validerte verktøy for arbeidsplassvurdering var sjelden i bruk

Gap 13: Mangel på tilgang til og innsikt i hva forskning har vist

OBStacles

Barrierer for å kunne delta i arbeid

OBServation

Utrede arbeidsplassen bedre

OBS[2] Vi ser på hindringene – og spesielt på arbeidsplassen

Ikke bare helseproblemet – også deltagelsesproblemet

Tre steg: PREPP, PROFIL og PLAN

1 **PREPP**
Spørre «Hva nå?»

2 **PROFIL**
Finne og forstå barrierene

3 **PLAN**
Bygge ned barrierene

OBS-Q gir hver sykmeldt en egen barriereprofil

Sykmeldt
Leder

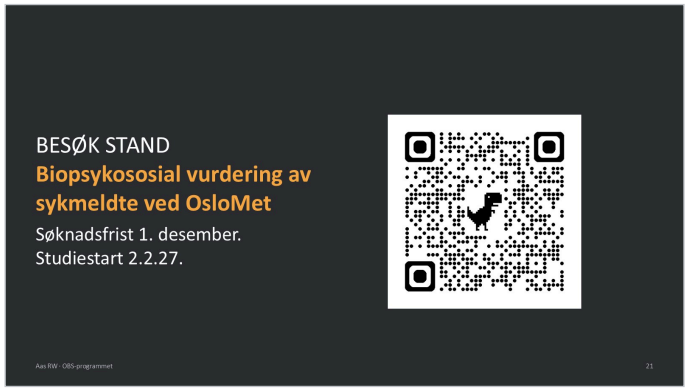
OBS-Q
barrierekartlegging
+
Biopsykososial instrumentbank

OBS-profil
Helsebarrierer
Deltagelsesbarrierer

Referanser

Aas, R. W. (2011). Workplace-based sick leave prevention and return to work: Exploratory studies [Doktoravhandling, Karolinska Institutet].

Aas, R. W., Strømstad, K., Gulliksen, I. G., Lervik, L. V., Lillefjell, M., & Anema, J. R. (2024). Understanding employees on long-term sick leave better by using terminology from the WHO's International Classification of Functioning, Disability, and Health. The NOW WHAT large-scale qualitative study. 34th International Congress on Occupational Health, Marrakesh.

Anema, J. R., Schellart, A. J. M., Cassidy, J. D., Loisel, P., Veerman, T. J., & van der Beek, A. J. (2009). Can cross country differences in return-to-work after chronic occupational back pain be explained? An exploratory analysis on disability policies in a six-country cohort study. Journal of Occupational Rehabilitation, 19(4), 419–426.

Gustafsson, K., & Marklund, S. (2011). Consequences of sickness presence and sickness absence on health and work ability: A Swedish prospective cohort study. International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health, 24(2), 153–165. https://doi.org/10.2478/s13382-011-0013-3

Hultin, H., Lindholm, C., & Möller, J. (2012). Is there an association between long-term sick leave and disability pension and unemployment beyond the effect of health status? A cohort study. PLoS ONE, 7(4), e35614. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0035614

Hultin, H., Lindholm, C., Malfert, M., & Möller, J. (2012). Short-term sick leave and future risk of sickness absence and unemployment – the impact of health status. BMC Public Health, 12, 861. https://doi.org/10.1186/1471-2458-12-861

Lervik, L. V., Frostestad, E., Strømstad, K., Gulliksen, I. G., Lillefjell, M., Skogen, J. C., Ekbladh, E., & Aas, R. W. (2025). Self-perceived barriers to returning to work among employees with a low educational level on long-term sick leave: The "NOW WHAT" large-scale interview study. Journal of Rehabilitation Medicine, 57, jrm40604. https://doi.org/10.2340/jrm.v57.40604

Strømstad, K., Skarpaas, L. S., Haslerud, S. I., Alve, Y. A., Sandqvist, J., & Aas, R. W. (2024). Exploring return to work barriers through the lens of model of human occupation. The NOW WHAT project. Scandinavian Journal of Occupational Therapy, 31(1). https://doi.org/10.1080/11038128.2023.2297732

Videreutdanning

Biopsykososial vurdering av sykmeldte ved OsloMet

Søknadsfrist 1. desember.
Studiestart 2.2.27.

Kontakt

Randi Wågø Aas
ranwaag@oslomet.no
randi.aas@uis.no

Finansiering

NOW WHAT-2-prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd, prosjektnummer 301937 (2021–2026), og NOW WHAT-1 av Arbeids- og velferdsdirektoratet.